

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
REALITZADA AL CARRER DE LA DAGUERIA, 20.
BARCELONA (EL BARCELONÈS)

MAIG DE 2007

CODI MHCB: 037/07

Bertha Durà López. Barcelona, Maig de 2007.

INDEX

1- FITXA TÈCNICA.....	3
2- INTRODUCCIÓ	4
3- SITUACIÓ GEOGRÀFICA.....	5
4- CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	6
5- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I METODOLOGIA	11
6- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS	12
7- REPERTORI ESTRATIGRÀFIC	14
8- CONCLUSIONS	15
9- BIBLIOGRAFIA.....	16
10- DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA.....	17

1- FITXA TÈCNICA

NOM DEL JACIMENT	Barcelona
LLOC DE LA INTERVENCIÓ	Carrer Dagueria 20 Barri Gòtic, Districte de Ciutat Vella (Barcelona)
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ICC)	X: 431386,9370 Y: 4581815,2384 Z: 15.10 msnm
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control arqueològic
DATES D'INTERVENCIÓ	8 de maig de 2007
PROMOTOR	Doma
EQUIP TÈCNIC	Arqueòleg Director: Bertha Durà

2- INTRODUCCIÓ

Arrel de la rehabilitació de la finca situada en el número 20 del carrer de la Dagueria¹, l'Empresa DOMA ha realitzat un petit sondeig per tal d'encabir-hi la fonamentació d'una escala de cargol.

Degut a què l'indret on es s'efectuen les obres està inscrit dintre d'un dels àmbits d'interès històrico-arqueològic de la ciutat de Barcelona, es fa necessari un control arqueològic dels rebaixos de terres. Així, els treballs realitzats per DOMA han estat supervisats pel Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona.

La direcció arqueològica ha estat assumida per l'arqueòloga Bertha Durà de l'empresa TEA, Difusió Cultural S.L.

Els treballs arqueològics es van realitzar el dia 8 de Maig de 2007.

---

¹ Vure "Documentació Planimètrica" plànols 1 i 2.

3- SITUACIÓ GEOGRÀFICA

La present intervenció arqueològica s'ubica als carrer de la Dagueria número 20², en el Barri Gòtic de Barcelona, dins el districte de Ciutat Vella.

El terme municipal que envolta la ciutat de Barcelona, s'estén en una plana d'uns 5 km d'amplada a tocar de la costa mediterrània, limitada al NW per la serra de Collserola, on hi ha el Tibidabo (542m), la serralada de Sant Mateu a llevant i el massís del Garraf a ponent, entre els sectors deltaics del Llobregat i del Besòs. En aquesta plana, quasi completament urbanitzada avui, es destaquen unes zones clarament diversificades.

El nucli antic, que correspon a la primitiva ciutat romana, damunt el Mont Tàber (15m), proper a la mar, dominat al Sud pel gran promontori de Montjuïc (173m), i que amb els seus ravals més pròxims fou tot Barcelona fins a mitjans del segle XIX. Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat. I una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del Pla Cerdà), quan caigueren les muralles, que representà la unió entre la Barcelona Vella i els municipis del Pla.

El sector que ens ocupa s'ubica dins el nucli primitiu romà del Mont Tàber, en el sector central, que constitueix l'anomenat Barri Gòtic o de la Catedral, entre la Plaça Nova i l'avinguda de la Catedral i el Carrer Ample.

---

² Veure "Documentació Planimètrica" plànols 1 i 2.

4- CONTEXT HISTÒRIC I ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Barcelona va ser fundada al voltant del Mons Tàber (petita elevació prop de la mar, de fàcil defensa i amb una excel·lent vista sobre el pla) entre els anys 15 i 10 aC., com a conseqüència de les reformes territorials i administratives ordenades per August. El seu nom complet era *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*.

Les muralles envoltaven una superfície d'unes deu hectàrees i tenien una forma octogonal no regular que s'adaptava al relleu del turó. Va tenir dos recintes emmurallats, el primer datat del moment de la fundació de la ciutat; i el segon, de finals del segle III i/o principis del segle IV segons els diversos autors, adossat a la cara externa de l'anterior i reforçat amb setanta-sis torres de defensa, de les quals deu no eren quadrades i estaven situades als angles i a les portes.

El *decumanus maximus* s'iniciava a la porta situada a la plaça Nova (defensada per dues torres circulars), continuava pel carrer del Bisbe fins la plaça Sant Jaume i pel carrer de la Ciutat fins al carrer Regomir on estava situada la porta decumana de mar. El *cardo maximus* discorria pel carrer Llibreteria, plaça Sant Jaume i carrer del Call, comunicant els carrers Banys Nous i Via Laietana on es trobaven les altres dos portes.

El *forum*, en el cas de Barcelona, no estaria situat al centre geogràfic de la superfície emmurallada, sinó desplaçat cap al nord. Actualment, la forma i situació del *forum* i de totes les construccions que el formarien, no es coneix realment. Sabem que estava presidit per un o més temples com ho demostren l'existència de les restes d'un d'ells dedicat a l'emperador August i situat al punt més alt del Mons Tàber, al carrer Paradís nº 10. D'aquest es conserven, a la seva posició original, tres columnes amb els seus respectius capitells, part de l'arquitrat i part del podium, d'aquí se'n ha deduït que era un temple hexàstil i perípter, de trenta-cinc metres de llarg i disset i mig d'ample. El 1956 va ser remodelada la plaça del Rei i la columna romana que era al centre va ser traslladada al carrer Paradís i col·locada a continuació de les anteriors.

La ciutat, des de l'època tardoromana i fins a l'època alt medieval es va mantenir closa dins el recinte emmurallat dels segles III-IV dC.

Durant els segles XII al XIV es reactiva l'activitat comercial i artesana i es produeix un creixement urbà que tindrà el seu punt àlgid en els segles XV i XVI. L'església de Sant Miquel, enderrocada en part l'any 1145, és reconstruïda en aquest moment pel compte Ramon Berenguer. Altres edificis són construïts o restaurats durant aquests segles, és el cas del Palau Reial Major o del Palau del Lloctinent. La Catedral de Santa Eulàlia i el Palau del Bisbe, juntament amb les Casa

dels Canonges, la Casa de l'Ardiaca i la Pia Almoina, formen un segon grup d'edificacions vinculades, en aquest cas, al centre episcopal.

El Palau de la Generalitat i la Casa de la Ciutat, que emmarquen la Plaça de Sant Jaume, condensen des del segle XIV la història de la ciutat i la història dels canvis polítics del país català a partir del 1370. La Plaça de Sant Jaume actual, on coincideixen els antics eixos de la ciutat romana, és fruit d'una urbanització efectuada entorn del 1823 per donar sortida a la plaça a la Casa de la Ciutat, enderrocant-se l'església de Sant Jaume, la Casa de la Batllia i l'església de Sant Miquel.

A la Plaça de Sant Miquel, l'urbanisme portat a terme en el segle XVIII amb la construcció d'edificis d'habitatges amb grans soterranis es va veure afectat l'any 1958 per la construcció del nou edifici d'oficines i serveis municipals de l'Ajuntament de Barcelona.

Envolten aquest nucli central de Barcelona tres barris històrics: els de Sant Just i el de Palau al SE i S de l'antiga ciutat romana i el barri del Call al sector W.

El barri de Sant Just comprèn un entramat de vells carrerons que té com a centre l'església i placeta de Sant Just.

El Barri del Palau rep el seu nom del Palau Reial Menor o Palau de la Reina situat entre els carrers d'Ataülf i dels Templers, i s'estén a partir de la Plaça de Sant Miquel, feta sobre les antigues termes romanes i del palau enderrocant el 1847 per ordre de la Comtessa de Sobradiel. Al carrer Avinyó i sectors propers hi ha notables edificis residencials de començaments del segle XIX ja que fou un sector preferit de l'alta societat de Barcelona d'aquell temps. Entre els molts edificis que es podrien destacar sobresurt el Palau Centelles o del Duc de Solferino a la Baixada de Sant Miquel.

El Barri del Call porta el nom que rebia el barri jueu, destruït el 1391, que tingué el seu moment d'esplendor, tant cultural com econòmic, entre els segles XI i XIV.

Pel que fa a les intervencions anteriors en són molt nombroses les efectuades al barri, ens centrarem, però, en les més properes a la zona d'actuació tant a nivell temporal com geogràfic:

- Intervenció arqueològica al solar de l'Arxiu Administratiu (Barcelona), 1995. Direcció: Oriol Granados.
- Intervenció arqueològica al carrer Jaume I (Barcelona), 1995. Direcció: Albert Martínez i Menéndez.

Documentació d'un metre de muralla romana d'època fundacional. Les restes estaven molt arrasades degut a l'obertura del propi carrer Jaume I i a la instal·lació dels serveis moderns.

- Intervenció arqueològica al subsòl del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (Casa Padellàs, Plaça del Rei), (Barcelona), 1997-1998. Direcció: Júlia Bertrán i Emili Revilla.

Documentació d'importants restes arqueològiques disperses en una superfície de 4000 m². Els més antics corresponen al segle I aC. i es dilaten cronològicament fins el segle VII dC.. Entre les restes destaquen un barri de tallers i indústries de transformació, part d'una domus, l'entramat urbanístic amb els seus carrer i clavegueres, la muralla i el conjunt episcopal.

- Intervenció arqueològica realitzada al Palau de la Generalitat (Barcelona), 1994. Direcció: Eduard Sánchez.

La intervenció va permetre documentar les restes de pavimentacions de rajola i murs d'habitacles associats a estrats arqueològics amb presència de ceràmica decorada en verd i manganès datables a segona meitat dels segles XIV-XV. Les restes arquitectòniques (presumiblement d'habitacles) presenten una orientació urbanística quasi paral·lela a l'orientació actual del Palau de la Generalitat i en consonància amb l'urbanisme conegut de la ciutat romana.

També es van localitzar les restes de la claveguera central i fonaments del mur de façana del carrer precedent a l'actual carrer Sant Honorat (anterior a l'ampliació del Palau de finals del segle XVI); així com la fonamentació del Palau de la Generalitat actual realitzada a finals del segle XVI i que motivà la creació del carrer Sant Honorat amb el seu traçat tal i com el coneixem avui.

- Intervenció arqueològica al carrer Sotstinent Navarro 30-32 (Barcelona), 1996. Direcció: Josefa Huertas.

La intervenció va permetre documentar una fase anterior a la finca afectada, formada per paviments ceràmics associats amb dos grans contenidors amortitzats per materials d'enderrocs datables al segle XVIII. Per sota d'aquestes estructures es documenta un mur associat amb materials del segle XVII i dos estrats (un d'ells amb restes de ceràmica romana).

- Intervenció arqueològica al carrer Sant Honorat 3 (Barcelona) 2001-2003. Direcció: Francesc Florensa.

L'excavació arqueològica del solar número 3 del carrer Sant Honorat va suposar la troballa d'un seguit de restes de diverses èpoques que aporten noves dades sobre l'evolució urbanística d'aquest sector de la ciutat de Barcelona. Els resultats d'aquesta intervenció encara estan en estudi i són preliminars.

Entre les troballes cal destacar els estrats i estructures relacionades amb un edifici de magatzem de grans dimensions, situat en ple Call jueu, del que tenim els seus orígens probablement en el segle XII, tot i trobar-se restes d'un mur, vers el qual s'articularen la resta d'estructures, datat de forma laxa entre el segle IX-XI. Sembla que les grans sitges obrades i els dipòsits localitzats dins d'aquest edifici foren amortitzats en el moment d'expulsió dels jueus de Barcelona a finals del segle XIV. Entre el material trobat cal destacar ceràmica vidrada oriental, ceràmica en verd i morat, ceràmica amb morat, ceràmica de procedència andalusí, etc...

L'altra fase important del jaciment és la troballa de part d'una *domus* romana i un seguit de tabernes que tenen el seu origen en el segle IV dC. La *domus* perd la seva funció com a tal a finals del segle VI, mentre que les tabernes i algunes estructures que es construeixen sobre la *domus* semblen arribar fins el segle VIII.

Les restes de la *domus* localitzades corresponen al peristil i a un seguit d'habitacions, *cubicula*, situades al voltant d'ell. El corredor que envolta el peristil i dues de les *cubicula* estan pavimentades amb mosaics policroms. Una de les habitacions tenia un paviment d'*opus signinum* tessel·lat. Sembla que una de les habitacions podria correspondre a l'*apoditeri*, vestuari que tindria a veure amb una habitació amb banyera localitzada a redós d'aquesta.

Es varen localitzar molt poques restes anteriors a la *domus*, entre elles cal destacar un pou amb dos moments d'amortització, el primer de finals del segle I i principis del II dC i una segona en el segle III dC. Només es varen poder constatar dos murs relacionats en el moment fundacional de la ciutat de Barcino.

- Intervenció arqueològica als carrers Avinyó 15 i Pou Dolç 4 (Barcelona), 2003-2004.
Direcció: Adriana Vilardell.

En aquesta excavació és va documentar part de la muralla de *Barcino* així com les restes d'una de les seves torres quadrangulars. També s'ha documentat un possible tram de l'*intervallum* amb diverses estructures industrials. I per últim s'han trobat les restes d'una *domus* alt-imperial i remodelada en època tardoantiga, amb la presència d'un mosaic policrom, un altre d'*opus sectile* de plaques de marbre de diversos colors, i una gran quantitat de fragments de plafons caiguts de pintures murals policromades (geomètriques, vegetals i figuratives) que decoraven les diverses cambres.

5- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I METODOLOGIA

Arrel de les obres efectuades per l'empresa DOMA, per tal de realitzar els rebaixos necessaris per a la rehabilitació de la finca, es va creure necessari fer un seguiment arqueològic amb l'objectiu de documentar i recuperar les possibles restes arqueològiques que hi poguéssim detectar, cenyint-nos sempre a les rases o sondejors que l'obra requeria.

Les motivacions per les quals s'ha fet necessari un seguiment arqueològic al carrer de la Dagueria responen a la seva ubicació dins del districte de Ciutat Vella, proper al nucli primigeni de Barcelona.

La present intervenció preveia l'obertura d'un petit sondeig que serviria de fonamentació per a una futura escala de cargol. Per a la realització d'aquest es va escollir un procediment manual (treballant amb pic i pala per tal de buidar el sondeig, però amb l'ajuda d'un martell pneumàtic per trencar i aixecar el paviment actual).

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). El procediment consisteix en registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom "d'Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona. Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, format per plantes i seccions i la documentació fotogràfica dels treballs realitzats.

6- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

El dia 8 de Maig es varen començar les tasques de rehabilitació de la finca número 20 de carrer de la Dagueria. Aquests treballs requerien rebaixos de terres, en concret, com ja hem citat anteriorment, s'havia d'efectuar un petit sondeig de 0'5x'05x'07m per tal d'encabir-hi la fonamentació d'una futura escala de cargol. En un principi també es preveia l'aixecament del paviment actual de la planta baixa de la finca per tal de renovar la instal·lació de l'aigua; rebaix que no va ser necessari ja que amb l'obertura del forat d'escala també es podia dur a terme la canalització de l'aigua fins el col·lector del carrer Dagueria, aprofitant l'antiga instal·lació de la finca.

D'una forma més detallada la descripció dels treballs és la següent:

- SONDEIG 1³

Presenta una llargada màxima de 0'95m i una amplada màxima de 0'82m, situant-se a 0'30m de la paret NW de la finca i a 0'60 de la paret SW. Durant el seu rebaix no es va documentar cap tipus d'estructura antiga i l'estratigrafia no remet a cap estrat arqueològic ja que la seva seqüència és: paviment de lloses (nivell d'ús actual de la

---

³ Veure "Documentació Planimètrica" plànol 3.

casa) i reompliment de terra barrejat amb runa constructiva (és en aquest estrat on es localitzen els servis de la finca). Aquest fet es deu a que tant la construcció de la pròpia casa com la instal·lació dels seus servis han remogut completament l'estratigrafia original.

La fondària màxima assoleix els 0'70m.

El mateix dia 8 de Maig de 2007 finalitzen els rebaixos de terres i com a conseqüència l'actuació arqueològica de control dels treballs.

7- REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA				UE: 101
INTERVENCIÓ: DAGUERIA 20 (037/07)		Fase: 1	Cronologia: S. XX	
DEFINICIÓ	Nivell d'ús actual. Paviment de la planta baixa de la finca.			
DESCRIPCIÓ	Paviment de rajoles contemporani de la planta baixa de la finca situada al carrer de la Dagueria 20. Potència estratigràfica de 0'10m (Cota superior 15'10 msnm, Cota inferior 15 msnm).			
MAT.DIRECTOR				
SEQÜÈNCIA FÍSICA	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Reblert per	
	Cobreix a	102	Cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA				UE: 102
INTERVENCIÓ: DAGUERIA 20 (037/07)		Fase: 1	Cronologia: S. XX	
DEFINICIÓ	Estrat			
DESCRIPCIÓ	Nivell de reompliment d'aportació antròpica arrel de la instal·lació dels serveis de la finca. En aquest nivell es localitzen els serveis de la finca. Potència estratigràfica 0'60m (Cota superior 15mmsm, Cota inferior 14'40msnm).			
MAT.DIRECTOR	Runa constructiva, maons, fragments d'antics baixants, sauló			
SEQÜÈNCIA FÍSICA	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Reblert per	
	Cobreix a		Cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

8- CONCLUSIONS

Arrel de les tasques de rehabilitació de la finca número 20 de carrer de la Dagueria, l'empresa DOMA va realitzar un petit sondeig de 0'95x0'82x0'70m a l'interior de la finca.

L'actual intervenció estava dirigida a l'avaluació arqueològica del terreny. El resultat un cop realitzat el control arqueològic ha estat el següent:

Les conclusions que podem extreure d'aquesta intervenció arqueològica són més aviat poques, ja que les restes, pel que fa a estructures i material arqueològic són inexistents. Això doncs, podem afirmar que l'obertura del Sondeig 1 no ens aporta cap mena d'estratigrafia fiable al haver estat aquesta molt afectada tant per la construcció de la pròpia casa com per a la instal·lació dels serveis d'aquesta, i no presenta cap mena d'estructura antiga que pugui ser documentada.

Així doncs, caldrà esperar a futures intervencions que aportin noves dades per poder avançar en la història d'aquest barri i de la ciutat.

9- BIBLIOGRAFIA

- ALMERICH, L. (1949). *Història dels carrers de la Barcelona vella*.
- CIRICI, A. (1985). *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.
- DDAA. (1982). “Gran geografia comarcal de Catalunya. Introducció. Barcelona, Baix Llobregat”, *Enciclopèdia Catalana*. Barcelona.
- DDAA. (1991). “Introducció, Barcelonès i Baix Llobregat”, *Gran Geografia comarcal de Catalunya*. Barcelona.
- DDAA. (1992). *La ciutat consolidada (segles XIV-XV). Història de Barcelona*. Vol III. Barcelona.
- DDAA. (1999). *Ciutat vella i l'Eixample. Els barris de Barcelona, vol. I* Enciclopèdia Catalana Barcelona.
- DDAA (2002). *Diccionari d' Arqueologia*. TERMCAT, Centre de Terminologia, Barcelona.
- DURAN I SANPERE, A. (1972). *Barcelona i la seva Història, vol. I*. Barcelona.
- FABRE, J., HUERTAS, J. (1977). *L'Eixample i la Barcelona Vella. Tots els barris de Barcelona, vol. V* Edicions 62. Barcelona.
- HARRIS, E.C. (1979). *Principios de estratigrafía arqueológica*. Editorial crítica. Barcelona.
- HERNÁNDEZ, X.; GERONÉS, A.; SANTACANA, J. (1998)- *El Parlament de Catalunya*. Barcelona.

10- DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

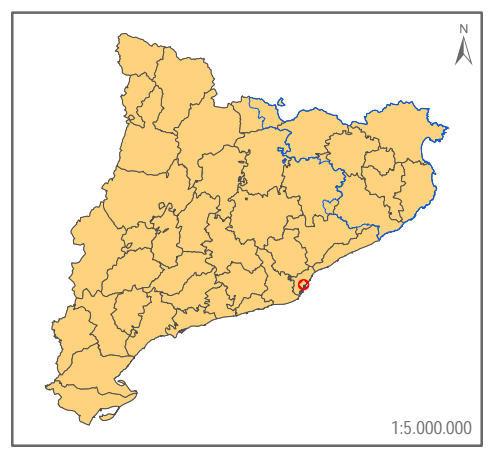
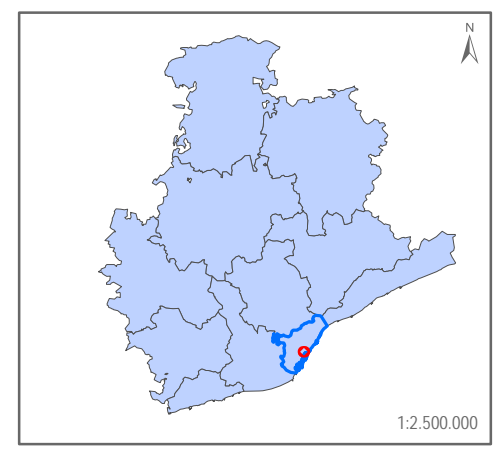
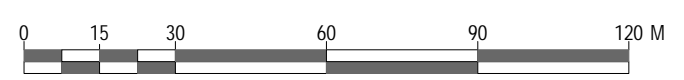
SITUACIÓ GEOGRÀFICA

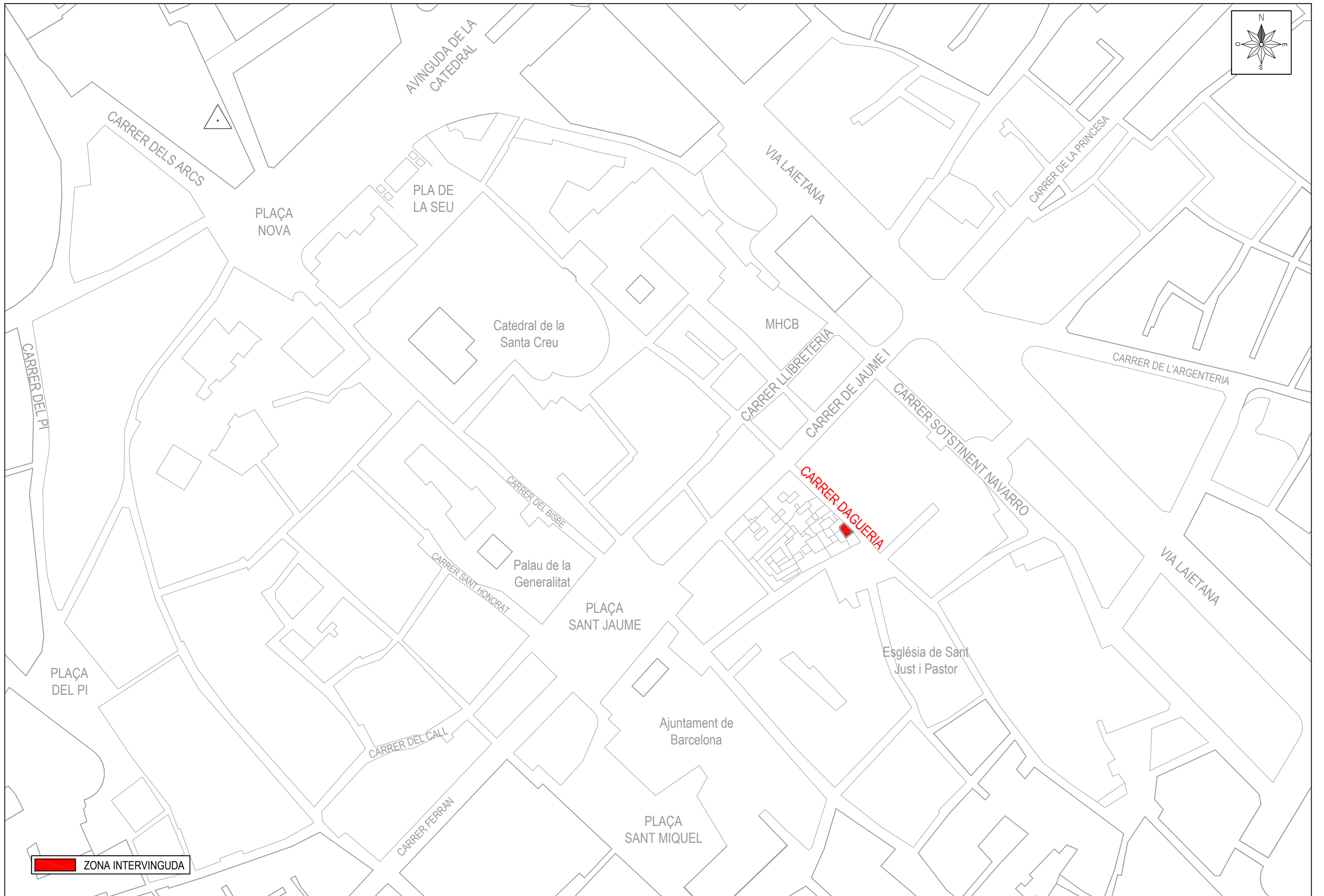
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA REALITZADA AL CARRER DAGUERIA 20 CODI MHCB: 037/07

T.M. BARCELONA
EL BARCELONÈS

FULL: 01

ESCALA 1:1.500

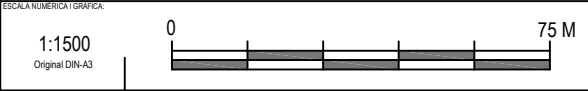

 ZONA INTERVINGUDA

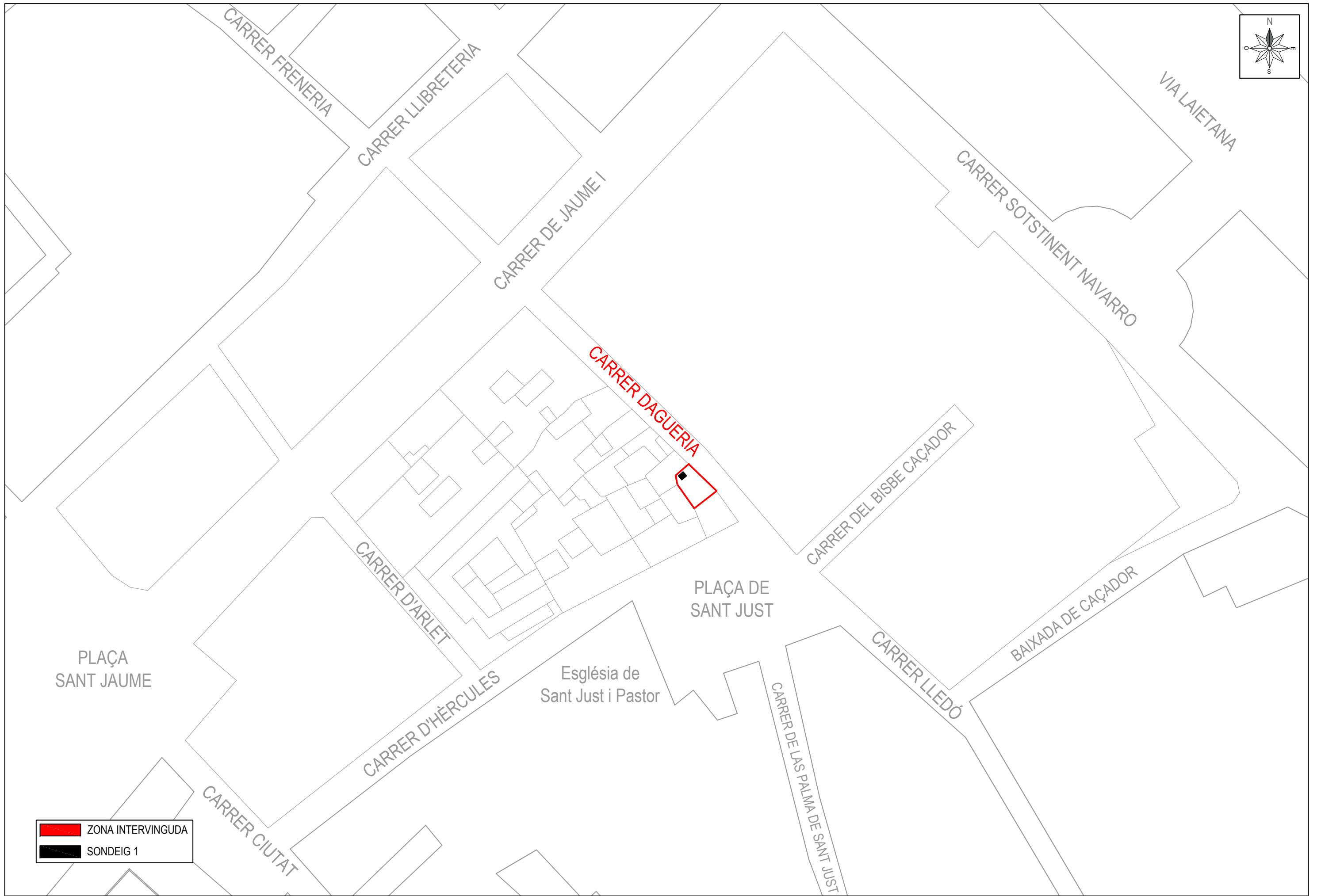
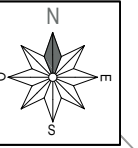
EXCAVACIÓ: INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA REALITZADA AL CARRER DE LA DAGUERIA 20, BARCELONA
 CODI MHC: 037/07

TÍTOL: PLANTA GENERAL
 SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

DATA: MAIG 2007

FOLI: 02

 ZONA INTERVINGUDA
 SONDEIG 1

EXCAVACIÓ

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA REALITZADA AL CARRER DE LA DAGUERIA 20, BARCELONA

CODI MHCB: 037/07

ESCALA NUMÈRICA / GRÀFICA

1:500
Original DIN-A3

NOM

PLANTA GENERAL
SITUACIÓ DEL SONDEIG 1

DATA

MAIG 2007

FOLI

03